

Кофанов Андрій Віталійович,
фахівець з питань корпоративної безпеки
ТОВ «Н.С.» Інституту Управління
державної охорони України Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка, кандидат юридичних наук,
доцент, доктор філософії;
Кофанова Олена Сергіївна,
доцент кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЕКСПЕРТИЗА (ОЦІНКА) ЯК ЕЛЕМЕНТ КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Експертна оцінка корпоративних прав – це визначення вартості всього підприємства, або певної частини, яка належить засновнику.

В результаті оцінки корпоративних прав визначається реальна цінність компанії і формується висновок про вартість бізнесу або частки в ньому (корпоративних прав, акцій). Оцінка корпоративних прав проводиться відповідно до норм чинного законодавства України, національних стандартів і міжнародних стандартів оцінки (МСО). Оскільки корпоративні права є власністю фізичних або юридичних осіб, то з корпоративними правами здійснюють різні господарські операції: вони можуть бути куплені, продані, передані в заставу банку, подаровані або успадковані згідно із заповітом власника. У ситуаціях, за яких корпоративні права є предметом угоди, коли змінюється їх власник, важливо розуміти реальну справедливу вартість таких корпоративних прав, щоб угода була вигідною для власника і в подальшому не підлягала спростуванню однієї зі сторін.

У переважній більшості випадків весь «тягар» підготовчого процесу з надання документів для проведення оцінки лягає на юристів і бухгалтерів підприємства. Однак, цей процес дозволяє, здебільшого, навести порядок з документальною частиною підприємства і ідентифікувати, які саме активи реально є в наявності, а які – просто «перебувають» на балансі, структурувати активи (розділити на профільні та надлишкові), проаналізувати ефективність (рентабельність) діяльності і отримати рекомендації щодо оптимізації діяльності підприємства.

Така «інвентаризація» бізнесу буде корисною, в першу чергу, для самих власників бізнесу, оскільки дозволить їм подивитися на свій бізнес під іншим кутом, і на підставі цього бачення прийняти певні управлінські рішення (за необхідності).

Оцінка вартості корпоративних прав – складний процес, що вимагає спеціальних знань, кваліфікації і досвіду фахівця, тому радимо, відповідально підійти до вибору оцінювача.

При виборі компанії-оцінювача особливу увагу треба приділяти наявності «пакету» документів, що регламентують її діяльність та іміджу не тільки в Україні, а й за кордоном.

Наприклад, оціночна компанія «Експерт ІН», як один з фаворитів цього ринку, має всі необхідні кваліфікаційні документи (включно й міжнародні) і значний досвід у проведенні таких оцінок, тому готові надати послуги з оцінки вартості корпоративних прав (часток) якісно, швидко і за прийнятною ціною [1].

Фахівці компанії «Експерт ІН» мають багаторічний досвід у галузі оцінки і готові виконувати найскладніші завдання. Компанія щорічно проводить кілька тисяч оцінок різного майна на теренах України.

За практикою «ЮБК» (Юридичного Бюро Писаренка) в судових справах про виплату сум при виході учасника з товариства з обмеженою відповідальністю можна узагальнити, що ТОВ наполягають на виплаті з балансової вартості свого майна (попередньо заниживши вартість в балансі), а учасники при виході з ТОВ зацікавлені в компенсації за ринковою вартістю.

Необхідна судова експертиза для розрахунку суми при виході учасників з ТОВ та вартості часток в статутному капіталі ТОВ.

Оскільки ТОВ відмовляється добровільно звернутися до суб'єкта оціночної діяльності у досудовому порядку та отримати висновок про ринкову вартість, а в іншому випадку позивач не завжди погоджується з об'єктивністю такої оцінки, то виникає необхідність в процесі судового розгляду довести належними доказами ринкову вартість майна / часток в статутному капіталі станом напередодні дати виходу учасника з ТОВ.

Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» з 17.06.2018 р. введена ринкова вартість часток в ТОВ для розрахунків суми до виплати учаснику при виході з товариства.

Тому, заперечення товариств-відповідачів проти судової оціночної експертизи ринкової вартості в судових процесах спростовуються.

Варте уваги включення вартості майнових прав володіння орендованою власністю у вартість майна ТОВ для розрахунків з учасником, який вибув. Стаття 190 Цивільного кодексу України прямо відносить такі права до майна, а Закон «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» регулює порядок оцінки майнових прав.

Відтак, за наявності орендованих товариством цінних об'єктів, майнові права на які мають цінність згідно з умовами їх набуття чи відповідних договорів, варто ставити питання про визначення і включення вартості таких майнових прав до оцінки майна ТОВ та часток в його статутному капіталі.

Визначення вартості майна в Україні може здійснюватися двома різними суб'єктами з різним статусом і метою.

За Законом «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» оцінка майна, майнових прав – це процес визначення їх вартості за процедурою, встановленою нормативно-правовими актами з оцінки майна, і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності. Звіт про оцінку майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна відповідно до договору. Звіт підписується оцінювачами, які безпосередньо проводили оцінку майна, і скріплюється підписом керівника суб'єкта оціночної діяльності. Професійна підготовка оцінювачів здійснюється навчальними закладами за угодами про співробітництво з профпідготовки з Фондом державного майна України. Кваліфікаційне свідоцтво видається ФДМУ спільно з таким навчальним закладом. За Законом «Про судову експертизу» судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

До проведення судових експертиз можуть залучатися судові експерти, які пройшли підготовку в установах Міністерства юстиції України, атестовані та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. Замовник судової експертизи може доручити її проведення тим судовим експертам, яких внесено до державного Реєстру атестованих судових експертів, або іншим фахівцям з відповідних галузей знань, якщо інше не встановлено законом.

Відтак, статус судового експерта, орган його підготовки і атестації, мета й юридична сила його висновку відрізняються від статусу оцінювача, органу його підготовки і підтвердження фахового рівня, мети й юридичної сили його звіту [2].

Отже на діючому ринку послуг у цій галузі, на наш погляд, однією з провідних установ є «ЮБК» (Юридичне Бюро Писаренка). З 2000 року спеціалізацією і щоденною діяльністю є ведення справ в судах з господарських, корпоративних, податкових і цивільних спорів. За час діяльності бюро проведено більше 215 судових процесів для українських та іноземних клієнтів із різних економічних галузей. Практика в цій сфері включає захист за позовами проти приватних осіб, бізнес-опонентів та державних органів з ціною вимог/вартістю майна від 10 000,00 грн. до еквівалента 10 130 000,00 доларів США. Бюро захищає в судах загальної, господарської, адміністративної юрисдикції всіх інстанцій, а також має декілька справ, проведених у міжнародному арбітражному суді. В комплексі або окремо здійснюється представництво у виконавчому провадженні з виконання судових рішень. За час діяльності надано юридичне консультування, супроводження бізнесу, захист власності й супроводження угод більш ніж для 900 приватних і корпоративних клієнтів. Висока ефективність, ділова репутація і надійність власника бюро визнані приватними та корпоративними вітчизняними та іноземними клієнтами.

Список використаних джерел

1. <https://www.expert-in.com.ua/ru/otsenka-korporativnyh-prav/>.
2. <https://fides.com.ua/our-publications/sudova-ekspertiza-dlya-rozrahunkiv-pri-vihodi-uchasnika-z-tov-2012-r>.

Курачченко Ганна Миколаївна,

судовий експерт сектору почеркознавчих досліджень відділу криміналістичних видів досліджень Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ПОЧЕРКОЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДПИСІВ У «ТЕХНІЧНИХ ЗОБРАЖЕННЯХ» ДОКУМЕНТІВ

Під час розслідування злочинів будь-якої категорії нерідко виникає необхідність у використанні спеціальних знань. Ефективною формою використання таких знань на стадії досудового розслідування є призначення та проведення судових експертиз.

Одним із різновидів криміналістичних видів експертиз, які проводяться в

судово-експертних установах, є почеркознавча експертиза.

Потреба в призначенні почеркознавчих експертиз виникає під час розслідування кримінальних проваджень за фактами розслідування економічних злочинів. Практика свідчить про неодноразові випадки підробки цінних паперів (прості векселі, акції, приватизаційні папери, ощадні сертифікати), бухгалтерських документів (накладні, відомості, рахунки), особистих документів (паспорта, посвідчення, учнівські квитки). Конкуренція між банківськими установами призвела до спрощення процедури кредитування рухомого та нерухомого майна, що неминуче призвело до фальсифікації відповідних документів. На дослідження надходять заповіти, доручення, дарчі від імені вже померлих власників майна. В таких випадках почеркознавче дослідження буває єдиним доказом у справі, вирішує подальшу долю громадян [1].

Підпис є одним із найпоширеніших об'єктів почеркознавчого дослідження, який є особливим видом рукопису, що відображає прізвище особи або умовні письмові знаки та має посвідчувальне значення. В Методиці [2] чітко зазначено, що об'єктом судової почеркознавчої експертизи є конкретна почеркова реалізація (рукопис), яка безпосередньо виконана за допомогою пишучого приладу, а також виражена в ній система властивостей почерку. У виняткових випадках, коли експертові не може бути надано оригінал рукопису, об'єктом дослідження може бути копія (зображення) рукопису (рукописного тексту та підпису), що приєднана до справи у встановленому законом порядку та відповідає певним вимогам.

Дійсно, відповідно до п. 3.5 Інструкції та пункту 1.1. Науково-методичних рекомендацій [3], для проведення почеркознавчих